RIIGIKONTROLL

Kontrolliakt

Balti Kaitsekolledži rajamise ja eraldatud vahendite kasutamise tõhususe kontroll

24.03.1999 nr 50-12/13

Käesoleva akti koostas V kontrolliosakonna kontrolör Toivo Kaseorg.

Kontrollimine toimus Riigikontrolli 1999. a I kvartali tööplaani alusel vastavalt kontrolliplaanile ajavahemikus 25. jaanuar 1999 kuni 31. märts 1999 Kaitseministeeriumi valitsemisalas olevas Balti Kaitsekolledžis (edaspidi BK).
Kontrollimise ajendiks oli 1999. a riigieelarve seaduses vahendite eraldamine kaitseotstarbelistele objektidele, s.h BK-le.
Kontrollimine annab hinnangu BK asutamise otstarbekusele vanemstaabiohvitseride koolituse seisukohalt, mis võimaldab järeldada, kas eesmärgi saavutamiseks kasutati eelarveraha säästlikult.
Kontrollimisel selgitatakse välja BK õigusliku regulatsiooni seis, materiaalse baasi olukord ning Eesti poolt selleks eraldatud vahendite kogus.

Kontrollimise viis: valikuline.
Kontrollitav periood: 1998. aasta ja 1999. a jaanuar.
Kontrolliobjekt: Balti Kaitsekolledž (reg nr puudub), asjasse puutuvalt Kaitseministeerium (reg nr 01 183 758), Kaitsejõudude Peastaap (reg nr 01 143 782) ja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused (reg nr 01 402 522). Kõik asutused on Kaitseministeeriumi valitsemisalas.

Vastutavad isikud:
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste ülem on alates 28. juulist 1997 kapten Harry Ints (kaitseväe juhataja 25. juuli 1997. a käskkiri nr 288).
BK ülem on Taani armee brigaadikindral Michael H. Clemmesen, kes on määratud ametikohale alates 1. augustist 1998 Taani Kaitseministeeriumi poolt pärast Balti riikidega kooskõlastamist.

BK raamatupidaja on alates 1. jaanuarist 1999 kaitseväeametnik Silva Kiili (kaitseväe juhataja 27. jaanuari 1999. a käskkiri nr 42), alates 18. veebruarist 1999 BK rahandusülem (kaitseväe juhataja 18. veebruari 1999. a käskkiri nr 81).

BK nõukogu vastutab BK-le üldsuuniste andmise eest. BK nõukogu kui BK kõrgema organi esimees on Rootsi Kaitseministeeriumi töötaja Christofer Gyllenstierna. Eesti poolseks esindajaks on Kaitseministeeriumi rahvusvahelise koostöö osakonna juhataja Lauri Lindström, kelle määramise kohta õigusakt puudub.

Eesti Kaitsejõudude esindajaks BK õppenõukogu töös on määratud kaitseväe juhataja 16. juuli 1998. a käskkirjaga nr 309 kolonel Arvo Sirel Kaitsejõudude Peastaabist.

Kontrollimise juures viibisid ja andsid selgitusi lisaks vastutavatele isikutele Kaitseministeeriumi töötajatest rahandus- ja eelarveosakonna juhataja Ülle Kirsipuu, pearaamatupidaja Helje Annus, logistika osakonna juhataja asetäitja Peep Tarien, side- ja infotehnoloogia osakonna juhataja Avo Elme, kinnisvara- ja ehitusosakonna juhataja Jaanus Kaska ja peaspetsialist Kalju Rulli, Balti koostöö büroo juhataja Henrik Praks, atašee major Enn Tupp ja ministeeriumi nõunik Valev Plato, Balti Kaitsekolledži haldusülem leitnant Ain Rekkand ja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Balti Kaitsekolledži sektsiooniülem, alates 16. veebruarist 1999 BK administratiivala õppejõud leitnant Tiia Sõmer.

Kuni BK registreerimiseni iseseisva asutusena on BK määratletud Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste BK sektsioonina, tema Eesti kaitseväe tegevteenistuses olevad kaitseväelased moodustavad BK Eesti kaitseväe kontingendi.

BK peamine eesmärk on Balti riikide relvajõudude vanemstaabiohvitseride ning vastava kokkuleppe olemasolul ka tsiviilteenistujate väljaõpe 10,5-kuulise kursuse jooksul, mis võimaldaks osapoolte tiheda koostöö ja üksteisemõistmise, arvestades seejuures osapoolte kaitsejõudude rahvuslikke kaitseülesandeid ning kasutades võimaluste piires NATO standardeid, printsiipe ja protseduure. Õppetöö algab 1999. a augustis. BK koosseis ja struktuur on antud lisas 1.

Varem BK-d kontrollitud ei ole.

Kokkuvõte

12. juunil 1998 sõlmiti Balti riikide vahel leping Balti Kaitsekolledži moodustamise kohta. Käesolevaks ajaks ei ole vastav leping jõustunud, lisaks sellele on alla kirjutamata Balti Kaitsekolledži ja tema personali staatust määratlev protokoll. Alusdokumentide puudumise tõttu on Balti Kaitsekolledž asutusena registreerimata, põhimäärus ja asutuse sisemist tegevust reguleerivad korrad on väljatöötamisel. BK majandustegevus

on raskendatud, BK tegutseb Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste allüksusena.

Kaitseministri poolt kinnitatud Balti Kaitsekolledži eelarvet summas 3065,5 tuhat krooni kasutavad Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused Balti Kaitsekolledži kulude katteks. Toetajariikide toetussummade alusel koostatud eelarvet summas 235 000 USD kasutab Kaitsejõudude Peastaabi poolt Balti Kaitsekolledžile avatud arve kaudu kolledž ise. Seisuga 1. veebruar 1999 oli laekunud ainult Taani toetus 45 000 USD, millest jaanuaris kasutati 56,5 tuhat EEK-i. Saabunud on Rootsi annetusena mööbel, Norra annetusena arvutid, Taani annetusena on sisustamisel taktikaklass.
Kontrolliperioodi jooksul moodustasid BK personali ja majandamise kulud kokku 190,9 tuhat krooni, mis oli optimaalne.

Balti Kaitsekolledžile eraldatud ruumid paiknevad Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste õppehoones Tartus Riia mnt 12 Riia mnt poolses tiivas. Kogu õppehoone kapitaalremonti korraldab ja finantseerib Kaitseministeerium. Arvestades akteeritud töid ja sõlmitud lepingute järgset veel akteerimata tööde mahtu, on hoone renoveerimise üldmaksumuseks 50,6 miljonit krooni. Seega ühe m^2 renoveerimise maksumuseks kujuneb 6,6 tuhat krooni, mis on Rahandusministeeriumi aktsepteeritud keskmiste lubatud hindade piires.
Balti Kaitsekolledži õppurite majutamiseks planeeris Kaitseministeerium hotelli Taru, mille hind koos ümberehitusega on 16 miljonit krooni. Hoones on 3476,2 m^2 üldpinda, seega kujuneb ühe m^2 maksumuseks 4,6 tuhat krooni. Võrreldes uusehituse 1 m^2 Rahandusministeeriumi poolt aktsepteeritud maksumuse hinnaga (8-10 tuhat krooni) on ostuhind soodne, pealegi on hotell täielikult sisustatud. Seega on õppurite majutamiseks tehtud kulutused otstarbekad.

Arvestades Eesti riigieelarve kulutusi Balti Kaitsekolledži käivitamiseks ning kulutusi õppuritele, saame Eesti õppuri koolitamise hinnaks BK-s 621,6 tuhat krooni, mis võrreldes ohvitseri aastase koolitamisega välismaal on efektiivne.

BK finants- ja eelarveküsimused

1999. a riigieelarve seadusega eraldati Kaitseministeeriumi valitsemisalas ptk 53 kaitseotstarbelistele projektidele 66,5 mln krooni, millest kaitseministri 8. veebruari 1999. a kirjaga eraldati BK eelarvesse 3065,5 tuhat krooni. Eelarveraha jaotus majandamiskuludeks 1366,7 tuhat krooni, töötasudeks 850 tuhat, sotsiaalmaksuks 416,5 tuhat, eluasemekulude kompensatsiooniks 152 tuhat, toitlustamiseks 260 tuhat ja ravimitele 20 tuhat krooni (lisa 2). Kuna õppetöö algus BK-s on määratud augustisse,

siis eraldatud rahast peab piisama õppurite ja Eesti poolse administratsiooni kulude katteks. Täpne kulude arvestus on võimalik pärast kadettide kindlaksmääramist, sest nende ametipalgad kuuluvad õppimise ajal säilitamisele ja BK eelarvest tasumisele. Majandamiskulud artiklite 31, 33 ja 35 osas kuuluvad katmisele toetaja riikide poolt, kuid vastavalt selgitusele nõustus Eesti ühepoolselt kandma neid kuni õppetöö käivituseni augustis. Kaitseministeerium kinnitas Kaitsejõudude Peastaabi taotluse BK eelarve osas. Majandamiskuludeks eraldati 1,3 miljonit krooni, millega nähti ette vahendid ka hotelli Taru jaoks ajavahemikul hotelli Taru ostu-müügi lepingu sõlmimist märtsi lõpus kuni BK käivitumiseni ning õppurite hotelli asumiseni ja kulude finantseerimise alustamiseni. Seetõttu on eelarves eraldatud rahad vajalikud ja põhjendatud.
BK eelarves ei olnud majandamise kulud täpselt määratletavad. Kui eraldatud eelarve maht oli täpne, kuulub jaanuaris teistelt riikidelt laekuv 1999. a kulude kompensatsioon kandmisele Eesti riigieelarvesse kui 1999. a vahendite ülejääk.

BK kulutused olid jaanuaris minimaalsed. Kuna asutusena oli ta registreerimata, siis ise kasutas ta ainult Taani poolt ülekantud summast 56 516, 65 krooni. Nimetatud summast kulus kontoritarvetele 19,5 tuhat, BK lepingulisele koosseisule, kelle tasustamine on ette nähtud välisriikide toetuse arvelt, jaanuarikuu nettopalkadeks 17 tuhat, nende sotsiaalmaksuks 7,2 tuhat ja üksikisiku tulumaksu ülekandmiseks 4,9 tuhat krooni jm. Riigieelarvest BK-le eraldatud vahenditest maksid Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused BK Eesti kontingendi töötasudeks, toidurahaks ja eluaseme kompensatsiooniks 30,6 tuhat krooni ning sotsiaalmaksuks 10 tuhat krooni.

Kulutused BK hoonele ja majutamise kohustuse täitmiseks

Kapitaalremonti korraldab ja finantseerib õppehoones Kaitseministeerium. Riigihanked Riia mnt 12 õppehoones on teostatud kooskõlas riigihangete seaduse sätetega.

1998.a riigieelarveseadus ei näinud ette vahendeid Riia mnt 12 renoveerimiseks, muudatus tehti 1998. a juulis seadusega "Riigi 1998.a lisaeelarve" ning lõplik summa 32 miljonit täpsustati 1998.a II lisaeelarveseadusega (lisa 3). 1999. a RIP-i täpsustatud plaan nägi ette õppehoonete renoveerimiseks 16,2 miljonit krooni, millest 15,5 miljonit krooni taotleti Riia mnt 12 asuvale objektile (lisa 4). 1999. a riigieelarveseadus vastavad vahendid ka eraldas. Lisaks sellele on 1999. a riigieelarve seaduses Vabariigi Valitsuse reservfondi riigivara võõrandamisest laekuvate summade arvel reserveeritud Kaitseministeeriumile kapitaalremondiks muude objektide all 8,16 miljonit krooni, millest on võimalik rahade olemasolul taotleda täiendavaid vahendeid (lisa 5).

Riia mnt 12 õppehoone renoveerimise eelprojekti koostas OÜ R-Konsult. Eelprojekti koostamise eest tasuti 43 424 krooni. AS-ga Resand sõlmiti 21. mail 1998. aastal projekteerimistööde teostamiseks leping tööde maksumusega 1175 tuhat krooni. Täiendava tööna telliti AS- ilt Resand neli lisaeksemplari dokumentatsiooni. Tööde üleandmine toimus 20. juulil 1998 kogumaksumusega 1 215 952 krooni (lisa 6). Hiljem on sõlmitud AS-ga Resand veel lepingulisad 22. juulil 1998 autorijärelevalve teostamiseks, tänaseni tasutud 43 424 krooni (lisa 7), 9. oktoobril 1998 sisekujundusprojekti teostamiseks, tasutud 150 000 krooni ning 14. detsembril 1998 IV korruse väljaehituse projekteerimiseks, tasutud 86 000 krooni.

Katuse renoveeristööd teostas AS Eviko, kellega oli sõlmitud 20. juulil 1998 ehituse tööettevõtuleping tööde mahus 3 449 374 krooni. Lepingule on koostatud lisad nr 7 ja 8 lisatöödele summas 471 582 krooni. AS-ile Eviko on vastavalt tööde vastuvõtuaktidele tasutud katuse renoveerimistööde eest 3 870 098 krooni (lisa 8), seejuures on firmal kohustus teostada omavahenditest vaegtööd vastavalt aktile (lisa 9). Omanikujärelevalvet objekti kõikidel ehitustöödel teostab OÜ Bukoma, kellega on sõlmitud 1. juulil 1998. leping summas 172 000 krooni, millest on tasutud 135,5 tuhat krooni.

Tulekahjusignalisatsiooni, videovalve, läbipääsu ja valvesignalisatsiooni väljaehitamiseks on koostatud 4. detsembril 1998. a AS-ga Hotronic hankeleping summale 4 300 861,64 krooni, millele lisaks tuletõrje- ja valveseadmete projekti eest tasuti 187 620 krooni (lisa 10). Seisuga 1. märts 1999 on AS-ile Hotronic lepingujärgselt makstud 2,3 miljonit krooni.

AS-i Linnaehitus pakkumine peatöövõtuks Riia mnt 12 objektil oli summas 39 997 332 krooni, mille peale sõlmiti 19. oktoobril 1998. a ehituse töövõtuleping lõpptähtajaga 1. juuli 1999. Vahetähtaeg Riia mnt poolse tiiva sisetööde valmimiseks oli 30. jaanuar 1999. Vastuvõetud tööd on tasutud kuni seisuga 1. veebruar 1999. a summas 30 387 500 krooni (lisa11). Õppehoone I etapp, s.o Riia tn tiib lubati vastavalt Tartu Linnavalitsuse 25. veebruari 1999. a otsusele ekspluatatsiooni. BK avamine toimus 25. veebruaril 1999.

Kokku oli Riia mnt 12 objektil teostatud töid seisuga 12. 03. 1999. a 38,9 miljoni krooni eest (lisa 12). Sõlmitud lepingute järgi on tegemata töid veel 11,7 miljoni krooni eest. ajagraafikute järgi on tööd teostatavad tähtaegselt 1. juuliks 1999. Tööde maksumuse üldsummaks koos mitmesuguste täiendavate kulutustega on 50,6 miljonit krooni. Seega kujuneb ühe m^2 maksumuseks 6,6 tuhat krooni, mis Rahandusministeeriumi spetsialistide hinnangul on keskmiste lubatud renoveerimishindade piires. Arvestades hoone seisundit tuleb BK ruumide ettevalmistamiseks kulunud raha kasutamist lugeda tõhusaks. .

Õppehoone üldpind on veidi alla 7780 m2, millest õppeasutuste ühiskasutuseks planeeritakse 29%, BK-le 26%, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustele 34% ja Kaitseliidu Tartu malevale 11%. Arvestades BK-le eraldatud osa üldpinnast ja ühiskasutuses olevast pinnast temale võrdelise osa, saame BK kasutatavate pindade kapitaalremondi maksumuseks 17 miljonit krooni.

Riigihangete Amet andis 10. märtsil riigihangete seaduse § 53 lg 1 p 1 ja lg 2 p 1 (lisa 13) alusel Kaitseministeeriumile nõusoleku BK-sse õppima asuvate kadettide majutamiseks hotelli Taru ostmiseks ühelt pakkujalt - AS-ilt Finest Tartu Hotell. Vastavalt Kaitseministeeriumi selgitusele on hind kujunenud eelläbirääkimiste käigus, raha summas 15 miljonit on Kaitseministeeriumile eraldatud 1999. a riigieelarve seadusega ptk-s 97. Hoones on 3476,2 m^2 üldpinda, seega ühe m^2 maksumus on 4315 krooni. Kaitseministeeriumi ehitusnõuniku hinnangu kohaselt on hoone süsteemid töökorras (lisa 14). Õppurite majutusruumide minimaalpinna nõude (25 m^2) täitmiseks on vajalikud ümberehitustööd ühe miljoni krooni ulatuses (lisa 15), mis tõstaks 1 m^2 pinna maksumuse 4602 kroonini. See on ikkagi soodne, võrreldes Rahandusministeeriumi poolt aktsepteeritud uusehituse 1 m^2 maksumuse piiranguga (8-10 tuhat krooni/m^2). Lisaks on hotell täielikult sisustatud.

Kulutuste arvestus koolitusele BK-s

Kulutuste arvestamisel on lähtutud hoonete kulumist 5% aastas. 1999. aastal on planeeritud 10 Eesti ohvitseri koolitus, 2000. aastal samuti 10 Eesti ohvitseri koolitus BK-s.

Aasta kohta arvestatuna koosnevad BK -s koolitusele tehtavad kulutused järgmistest summadest:

BK ruumide kapitaalremont: 17 000 000x0,05=850 000 krooni/aastas;

ühiselamu (Taru) 16 000000x0,05=800 000 krooni/aastas;

BK Eesti poolne 99. a eelarve	3 065 500 krooni
BK Eesti poolne2000. a I pool eelarvest	1 500 000 krooni
kokku	6 215 500 krooni

Seega kujuneb ühe Eesti õppuri koolitamise hinnaks BK-s 621,6 tuhat krooni aastas. Kaitsejõudude Peastaabi andmeil on ohvitseri keskmised aastase koolituse kulud välismaal 52 000 USD, s.o 728 tuhat EEK. Seega võib Eesti ohvitseri koolitust BK-s hinnata Eesti jaoks esimesel viiel aastal efektiivseks, arvestades, et toetajariigid lubasid kanda BK eelarvesse esimesel aastal 235 000 USD ning igal järgneval 440 000 USD, toetasid mööbli, arvutite, autode jm annetamisega (lisa 16), sisustasid BK taktikaklassi

(lisa 17). Lisaks sellele on õppejõudude kaader (ühe erandiga) ja kolledži ülem välismaised spetsialistid, kelle ülalpidamise, s.h päevarahad, sõidu- ja majutuskulud kannab lähetaja maa.
Eesti jaoks on BK asutamine kasulik seetõttu, et luuakse õppeasutuse materiaalne baas, sealhulgas raamatukogu toetajariikide vahenditest, paraneb koostöö ja tihenevad kontaktid NATO ja Balti riikide vahel ning omandatakse kogemusi õpetajate õpetamisel.

Kontrollimise ajal olid kehtestamata mitmed BK asutamist ja tegutsemist reguleerivad õigusaktid. Balti riikide leping BK moodustamise kohta on Riigikogus ratifitseeritud 16. veebruaril 1999, Läti ja Leedu poolsed ratifitseerimisdokumendid aga seni puuduvad, BK ja BK personali staatust puudutav protokoll on alles kooskõlastamise järgus ja ootab kaitseministrite poolt allakirjutamist.
Kaitseministeeriumi valitsemisalas puudub ühene arusaam, kas pikaajalises lähetuses olevale kaitseväelasele, kellele makstakse lähetuskohas majutus- ja päevaraha, tuleb põhiteenistuskohas tasuda eluaseme kulude ja toitlustamise kompensatsiooni. Probleem vajab ühest lahendust kas seaduse või Vabariigi Valitsuse määruse tasemel.

Vaja on välja töötada ja kinnitada BK põhimäärus ning viia lõpuni asutuse siseste dokumentide väljatöötamine.

Ettepanekud

Kaitseministeeriumile:

1. kiirendada Balti riikide administratiivkokkulepete sõlmimist;
2. korraldada Balti Kaitsekolledži kui asutuse registreerimine enne 1. augustist 1999.
3. tagada regulatsiooni olemasolu majutamise ja toiduraha kompensatsiooni maksmise küsimuses kaitseväelase pikaajalise eemalviibimise ajal põhiteenistuskohast.

Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustele:

1. pidada BK kulutuste eraldi arvestust;

Balti Kaitsekolledžile:

1. tagada õppetöö õigeaegseks alustamiseks vajalike sisedokumentide olemasolu ja valmistada ette kolledži finantseerimise omapära arvestavad raamatupidamise sise-eeskirjad.

10

Akt on koostatud kolmes eksemplaris, millest üks on antud Balti Kaitsekolledžile, teine Kaitseministeeriumile ning kolmas jäetud Riigikontrollile.
Koopia on saadetud Kaitsejõudude Peastaabile ja Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustele.

Lisad: 17 lisa.

Toivo Kaseorg
kontrolör

Aktiga tutvunud:

Lauri Lindström
Balti Kaitsekolledži nõukogu Eesti osapoole esindaja
Kaitseministeeriumi rahvusvahelise koostöö osakonna juhataja

Arvo Sirel
kolonel
Balti Kaitsekolledži õppenõukogu liige
Kaitsejõudude Peastaap

Harry Ints
kapten
Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste ülem

Silva Kiili
Balti Kaitsekolledži rahandusülem

Aktist ühe eksemplari vastu võtnud 26 märtsil 1999.

/allkiri/

Aktis esitatud faktide, järelduste ja ettepanekute kohta esitab Kaitseministeerium oma seisukoha kirjalikult 6. aprillil 1999.

Aktist ühe eksemplari vastu võtnud 29 märtsil 1999.

/allkiri/

Aktis esitatud faktide, järelduste ja ettepanekute kohta esitab Balti Kaitsekolledž oma seisukoha kirjalikult 5. aprillil 1999.